

N:o 43.

Ank. till Riksd. Kansli d. 7 Maj 1873, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckta förslag till ändringar i och tillägg till Strafflagen samt gällande bestämmelser om verkställighet af straffarbete och fängelse.

I ofvannämnda ämnen äro motioner väckta inom Första Kammaren af Herr *Hasselrot* (motionen N:o 2) och i Andra Kammaren af Herr *Carlén* (motionen N:o 16); och har Kongl. Maj:t afgifvit nådig Proposition med förslag till författning angående utsträckt tillämpning af straffarbets verkställande i enrum.

Ändringarne i Strafflagen afse dels 2 kap. 19 §, framställda af begge motionärerne, dels ock 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§, framställda af Herr *Carlén*; och anser sig Utskottet först böra behandla framställningarne rörande förstnämnda lagrum, hvilket i de delar, hvarom fråga är, lyder sålunda: "Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömde förklaras hafva medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid förverkat. Då sådan påföljd för viss tid stadgad är, må den ej under 5 och ej öfver 10 år ådömas."

I denna bestämmelse hafva motionärerne nu yrkat den förändring, att tiden, hvarunder nämnda påföljd må kunna ådömas, förkortas, i det Herr *Hasselrot* ansett, att densamma bör nedsättas till minst ett år, samt Herr *Carlén*

föreslagit, att ofvanintagna lagbud må erhålla följande lydelse: "Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömda förklarar hafva förverkat medborgerligt förtroende för alltid, eller för viss tid, ej under ett och ej öfver tio år. Verkan af dylikt förklarande inträder från den dag laga kraftegende dom gafs, men den tid, hvarför påföljden ådömes, räknas från den dag straffet fullbordades."

Under erinran derom, att redan vid Strafflagens antagande och jemväl sedermera beaktansvärda röster höjt sig emot hela den institution, som innefattas i påföljden af förlust af medborgerligt förtroende, men att dess fullkomliga afskaffande icke kunde ega rum utan ändringar i grundlag, civillag, kommunallag och flera ekonomiska författningar samt att i allt fall det syntes angeläget, att lagen fortfarande inskärpte i folkets föreställningssätt en särskild afsky för de i sig sjelfva nesliga brotten, har Herr Carlén, till stöd för sitt förslag om minskning af den tid, hvarunder påföljden kunde ådömas, fäst utmärksamhet: å det svåra hinder mot erhållande af tjänst eller annat stadigvarande arbete, som förefanns i vanfrenjdsbetyger; å den fara för samhället, som uppkomme deraf, att arbetsvilliga personer för försonade felstegs skull afvisades från arbetsgivare; å det ökade lidande, som tilskyndades den, hvilken genom sjelfva straffet försonat sitt brott, derest man det oaktadt lät honora bära med sig vanfrenjdens vittnesbörd, hvarthelst han tog sin tillflykt; samt å det missförhållande, hvartill nu gällande lag gaf anledning derutinnan, dels att strafftiden kunde vara så ringa som två månader, under det vanfrenjdstiden ej finge sättas kortare än fem år, dels ock att den, som dömdes till tio års straffarbete, ovilkorligen måste dömas till lifstids vanfrenjd, äfven om skäl vore för hand att inskränka vanfrenjdstiden till vissa år efter det straffet fullbordades.

Utskottet, som delar den uppfattning af förevarande lagstiftningsfråga, som sålunda blifvit af motionären utvecklade, och som i den ifrågasatta förändringen ser ett medel att i icke ringa mån förekomma de återfall i brott, hvilka enligt hvad erfarenheten lärt, mången gång haft sin väsendtligaste grund i svårigheten för en till vanfrenjd dömd person att vinna sökt arbetsförtjenst, tvekar alltså ej att understödja de i detta ämne gjorda framställningar; och får derföre Utskottet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med dessa framställningar, hemställa,

1:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att de 2 första momenten af 19 § 2 kap. Strafflagen skola erhålla följande lydelse:

Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömda förklarar hafva förverkat medborgerligt förtroende för alltid, eller för viss tid, hvilken ej må sättas kortare, än ett, eller längre, än tio år, utöfver den ådömda strafftiden.

I ofvannämnda motion har Herr Carlén vidare föreslagit, jemte mindre redaktionsförändringar i 1 och 6 §§ af 5 kap. Strafflagen, att 2 och 3 §§ i samma kapitel måtte gifvas följande förändrade lydelse:

2 §. Begår den brott, som fyllt femton men ej aderton år; varde dödsstraff eller straffarbete på lifstid till sådant arbete från och med två till och med sex år nedsatt; och må jemväl annat straff, efter omständigheterna, nedsättas under hvad i allmänhet å gerningen följa bort. Dömes han till straff, som ej ringare är än fängelse; ege domstolen förordna att han, i stället att undergå straffet, skall insättas i allmän eller under allmän uppsigt stående förbättringsanstalt, om sådan finnes, och der hållas, så länge anstaltens styrelse anser nödigt, dock ej längre, än till dess han fyllt tjuogoett år. Rymmer han från anstalten och finner styrelsen ej lämpligt att honom deri åter upptaga, eller uppför han sig eljest så, att han i anstalten ej vårdas kan; då skall han undergå det straff, hvartill han dömd blifvit, utan afdrag för den tid han i anstalten vistats.

Hvad nu stadgadt är skall äfven gälla om den, som vid brottslig gernings begående fyllt fjorton men ej femton år, der han pröfvas hafva egt nog urskiljning att gerningens brottslighet inse.

3 §. Dömes brottsling af den ålder i 2 § sägs till straff för brott, som i allmänhet medför förlust af medborgerligt förtroende, då skall han ej till sådan påföljd dömas; vare dock, om han fyllt femton år, förklarad oskicklig att, intill dess han utstått straffet eller från förbättringsanstalt frigifvits, vittnesmål aflägga. Ej heller skall brott, som någon i den ålder begått, honom tillräknas till förhöjning af straff för återfall i brottet, der sådan förhöjning särskildt i lagen utsatt finnes, efter ty i 4 kap. 11 § sägs.

I motivererna till detta förslag har motionären anført, att efter hans åsigt befogad anmärkning ej kunde göras i afseende å den åldersgräns, dervid straffskyldigheten enligt nu gällande lag börjar. Visserligen hade man till ock med i sydligare länder, der utvecklingen skedde tidigare än hos oss, satt den kriminela myndighetsåldern enligt regel högre, i Nord-Tyskland t. ex. ända till aderton år. Men i dessa länder funnes mångenstädes särskildta förbättringsanstalter, dit de unga förbrytarne kunde i följd af offentlig myndighets beslut sändas ända från tionde eller tolfte året. Och i allt fall, huru sent utbildad vår ungdom än i allmänhet kunde anses, funnes talrika exempel på ynglingar och flickor omkring femton eller sexton år, hvilka vore tillräckligt utvecklade såväl fysiskt som intellektuelt, för att böra underkastas annan näpst än den kroppsliga agan. Deremot gaf vår lag grundad anledning till anmärkning i fråga om den ringa nedsättning i det normala straffet, som den tillät för unga brottslingar; och det långvariga straffarbete ända intill tio år, hvar till de kunde dömas, innefattade ett åsidosättande lika mycket af den skonsam-

het, hvarmed ungdomsförvillelser borde behandlas, som af samhällets eget intresse, hvilket måste på det skadligaste beröras, om i fängelserna hopades och i årtal kvarhöllos unga förbrytare, hvilkas jemförelsevis böjligare sinnen vida lättare ledas in på det godas väg, än den i brottsliga vanor mognade mannens. Såsom konsekvens af uppfattningen om en ringare grad af straffskyldighet hos förbrytare, yngre än aderton år, följde, efter motionärens åsigt, att det i sig sjelft nog besynnerliga stadgande, att till och med en femtonårig kunde dömas förlustig medborgerligt förtroende, måste ändras, i sammanhang hvarmed det likväl, med afseende å bestämmelserna i 17 kap 7 § Rättegångs-balken om den laga vittnesåldern, vore nödigt att denna påföljd utbyttes mot påföljden af oskicklighet att aflägga vittnesmål.

Äfven i denna del instämmer Utskottet med motionären, hvars förslag icke blott innefattar en behöflig nedsättning af det straffmått, hvartill dödsstraff och straffarbete på lifstid enligt nu gällande bestämmelser skola reduceras, utan äfven undanrödjer den inkonsekvens, som nu förefinnes deruti, att för den, som fyllt femton år, icke den ringaste nedsättning kan ega rum i det straff, som är ringare än straffarbete på lifstid; och anser Utskottet, att den likställighet, som enligt motionärens förslag skulle uppkomma emellan den femtonåriga förbrytaren och den, som blott fyllt fjorton år, men dock pröfvas hafva egt nog urskiljning att inse sin gernings brottslighet, hvilas på riktig grund och dess mindre kan föranleda betänkligheter, som latitudsystemet bereder tillräckligt utrymme för att låta den mildrande omständighet, att brottslingen ej ännu fyllt femton år, göra sig gällande vid straffmätningen.

Emedlertid, då Utskottet, såsom här nedan närmare utvecklas, funnit lämpligt att föreslå Riksdagen att i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågan om inväntande af särskilda förbättrings-anstalter för unga förbrytare, har Utskottet ansett att ur motionärens förslag bör utslutas hvad i detta ämne stadgas; och hemställer i följd deraf Utskottet,

2:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 2, 3 och 6 §§ af 5 kap. i Strafflagen skola erhålla följande lydelse:

2 §. Begår den brott, som fyllt femton, men ej aderton år; varde dödsstraff eller straffarbete på lifstid till sådant arbete från och med två till och med sex år nedsatt; och må jemväl annat straff, efter omständigheterna, nedsättas under hvad i allmänhet å gerningen följa bort.

Den, som vid brottslig gernings begående fyllt fjorton, men ej femton år, skall, der han pröfvas hafva egt nog urskiljning att gerningens brottslighet inse, straffas som om han fyllt femton år.

3 §. Dömes brottsling af den ålder i 2 § sägs till straff för

brott, som i allmänhet medför förlust af medborgerligt förtroende, då skall han ej till sådan påföljd dömas; vare dock oskicklig att, intill dess den ådömda strafftiden utlupen är, vittnesmål aflägga. Ej heller skall brott, som någon i den ålder begått, honom tillräknas till förhöjning af straff för återfall i brottet, der sådan förhöjning särskildt i lagen utsatt finnes, efter ty i 4 kap. 11 § sägs.

6 §. Pröfvas -- -- -- då gälle om nedsättning af straff hvad i 2 § sägs.

De gjorda framställningarne om ändring i och tillägg till gällande bestämmelser om straffarbetets verkställande i enrum innefattas:

dels i Kongl. Maj:ts ofvannämnda nådiga Proposition, som är af denna lydelse:

"I flera främmande länder, der fängelseväsendets förbättrande utgör ett ständigt föremål för vetenskapliga undersökningar och praktiska försök i olika riktningar, har under senare tider den metod vid fängbehandlingen alltmera vunnit tillämpning och medfört gynsamma följder, enligt hvilken fången under den första delen af strafftiden hålles i enrum, på det han, i den enslighet hvori han sålunda är försatt, måtte bringas till besinning och ånger öfver sina felsteg samt sålunda den moraliska förbättring hos honom grundläggas, som genom straffet må kunna åstadkommas. Enligt svensk lag skall väl straffarbete, ådömdt för två år eller derunder, jemlikt Kongl. Förordningen den 21 December 1857, verkställas i cell; men de, hvilka gjort sig förfallna till straffarbete under längre tid eller för lifstiden, undergå detsamma oafbrutet i gemensamhetsfängelse. I sammanhang med Fångvårds-styrelsens underdåniga framställning om omhyggnad af straff- och arbetsfångelserna å Långholmen och i Malmö samt dessas förseende med nödigt antal celler, i anledning af hvilken framställning Kongl. Maj:t af innevarande Riksdag äskat anslag till berörda byggnadsarbeten, har Generaldirektören i Styrelsen, med stöd af den utomlands vunna erfarenheten, uttalat sig till förmån därför, att äfven de fångar, som enligt nu gällande bestämmelser, i gemensamhetsfängelse utstå bestraffningen, skulle i början deraf under någon tid förvaras i enrum. Då det utan tvifvel är af vigt, att straffånge redan från början får erfara allvaret i den bestraffning, hvartill han gjort sig skyldig, samt cellstraffet, som härför är särdeles lämpligt, tillika visat sig vara synnerligen verksamt till uppmjukande af fångens sinnelag och kufvande af den motspänstiga viljan, anser Kongl. Maj:t någon tvekan icke böra finnas om lämpligheten af den ifrågasatta anordningen. Ett lagförslag i ämnet har derföre blifvit upprättadt; och efter att hafva i frågan hört Högsta Domstolen och Stats-Rådet, vilkas protokoll härhos bifö-

gas, vill Kongl. Maj:t alltså, jemlikt § 87 Regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga en så lydande

Förordning angående utsträckt tillämpning af straffarbets verkställande i enrum.

Utöfver hvad Förordningen den 21 December 1857 innehåller angående straffarbets verkställande i enrum förordnas som följer:

Den, som är dömd till straffarbete på viss tid utöfver två år, skall, der så ske kan, vid bestraffningens början hållas i enrum en sjettedel af den ådömda strafftiden, dock icke under sex eller öfver tolf månader. Uppkommer vid bestämmandet af tiden för cellstraffet brutet månads- eller dagatal, tages detta icke i beräkning. För den tid straffet sålunda verkställs i enrum skall från återstående strafftiden afdragas en tredjedel af den tid, hvarmed cellstraffet öfverskjuter tre månader; uppkommer vid afdragets bestämmande brutet månadstal, räknas en tredjedels månad till tio dagar.

Den, som är dömd till straffarbete på lifstid, skall ock, der så ske kan, vid bestraffningens början hållas i enrum tolf månader.

I öfrigt gälle om straffarbete i enrum enligt denna Förordning hvad ofvannämnda Förordning den 21 December 1857 i derå tillämpliga delar stadgar."

dels ock i följande af Herr *Carlén* framlagda författningsförslag:

1 §. Straffarbete, som på viss tid ådömdt är, skall, der så ske kan, i enrum eller så kallad cell verkställas, om strafftiden ej öfverstiger ett år: under hela tiden; om strafftiden öfverstiger ett, men ej två år: under hela tiden, med undantag af de två sista månaderna; om strafftiden öfverstiger två, men ej tre år: under de fyra första månaderna; samt om det öfverstiger tre år: under de första sex månaderna; och skall, der strafftiden öfverstiger två år, straffarbetet oafkortadt verkställas, utan afseende derå att den dömda under första tiden i enrum hålles.

Begär fånge, som skall undergå straffarbete på längre tid än ett år, att få i enrum aftjena större del af straffet, än ofvan bestämd är: pröfve Konungen, huruvida sådant beviljas må.

2 §. Har den, som till straffarbete dömd är, då domen till verkställighet förekommer, ej fyllt aderton år, eller begick han den gerning, derför han dömd är, i saknad af förståndets fulla bruk, såsom i 5 kap. 6 § Strafflagen nämnes, eller är fara eljest för hand, att vistande i enrum kan blifva menlig för hans helsa eller sinnestillstånd; då ege Fångvårds-styrelsen förordna om lämplig inskränkning af den tid, hvarunder den dömda eljest efter 1 § bort i enrum hållas, eller att han genast skall i gemensamhets-fängelse insättas."

Så väl Kongl. Maj:ts Proposition som äfven Herr Carléns förslag, så vidt det med den förra sammanfaller, hvilat på den utan tvifvel riktiga förutsättning, att vinstandet i enrum under första fängelsetiden på det kraftigaste befördrar brottslingens moraliska förbättring. Det medför äfven en annan vigtig fördel, den nemligen, att göra straffet mera intensivt, hvarigenom strafftiden kan förkortas; och då, såsom i Kongl. Maj:ts Proposition antydes, tillgång på nödigt antal celler icke kommer att saknas, kan Utskottet ej annat än förorda bifall till förslagen derom, att alla till straffarbete dömda förbrytare, äfven om strafftiden öfverstiger två år, skola, derest ej särskildta förhållanden betinga undantag, någon tid i enrum hållas. Hvad lifstidsfångarne angår, kan visserligen anmärkas, att den straffskärpning, som sålunda uppkommer, ej motsvaras af någon minskning i strafftiden; men anmärkningen är endast skenbart befogad, enär känt är, att dessa fångar, derest de uppfört sig väl inom fängelset, efter tio å tolf års tid genom Kongl. nåd vanligen återfått friheten.

I fråga om den tid, hvarunder fången skall i cell förvaras, skiljer sig Herr Carléns förslag från Kongl. Maj:ts Proposition hufvudsakligen deruti, att maximum enligt det förra är bestämdt till endast sex månader, men enligt den sednare till ett år; och ehuru man på sednare tider börjat ifrågasätta, huruvida ej ett års celltid vore för lång, anser dock Utskottet, att Kongl. Maj:ts förslag bör antagas, såsom närmare öfverensstämmande med det i vårt land gällande stadgande, att alla de som äro dömda till högst två års straffarbete, skola under hela tiden, dock med föreskrifvet afdrag, hållas i enrum, helst erfarenheten hitintills ej visat, att sådant i allmänhet medfört menliga följder.

Äfven den af Herr Carlén föreslagna bestämmelse om inskränkningen i användandet af cellstraff å yngre förbrytare, eller andra, hvilkas helsa eller sinnestillstånd kunna deraf taga skada, anser sig Utskottet böra förorda. Visserligen tyckes det ligga i sakens natur, att cellstraffet icke borde kunna användas i flera af de anmärkta fallen samt att särskildta bestämmelser derom sålunda ej erfordrades; men då Fångvårds-styrelsen hitintills, efter hvad Utskottet inhämtat, ej tilltrött sig att, mot uttryckliga lagbudet i 1857 års författning, befria ifrågavarande personer från cellstraffet, lærer nödigt vara, att bestämd föreskrift härutinnan meddelas.

Att deremot, såsom Hr Carlén föreslagit, genom lag bemyndiga Kongl. Maj:t att tillåta en straff-långe, som sådant begär, att aftjena sitt straff i cell längre tid än författningarne föreskrifva, har synts Utskottet öfverflödigt, enär Kongl. Maj:t väl redan eger en sådan makt, den han jemväl, såsom för Utskottet blifvit upplyst, flera gånger utöfvat.

Utskottet, som här nedan kommer att yttra sig om Herr Carléns förslag derom, att den förbrytare, som mer än ett år sutit i cell skall öfverflyttas till gemensamhetsfångelse under sista delen af strafftiden, föreslår alltså,

3:o) att Kongl. Maj:ts ofvanintagna nädiga Proposition om antagande af "Förordning angående utsträckt tillämpning af straffarbets verkställande i enrum" måtte af Riksdagen bifallas; samt

4:o) att Riksdagen för sin del beslutar en författning af följande lydelse:

Har den, som till straffarbete dömd är, då domen till verkställighet förekommer, ej fyllt aderton år, eller begick han den gerning, därför han dömd blifvit, i saknad af förståndets fulla bruk, såsom i 5 kap. 6 § Strafflagen nämnes, eller är fara eljest för hand, att vistande i enrum kan blifva menligt för hans helsa eller sinnestillstånd; då ege Fångvårds-styrelsen förordna om lämplig inskränkning af den tid, hvarunder han eljest bort i enrum hållas, eller att han genast skall i gemensamhets-fängelse insättas.

I sammanhang med den här ofvan under N:o 2 redan behandlade frågan om nedsättning af straffet för unga förbrytare, eller dem som ännu ej fyllt aderton år, har Herr Carlén vidare till Riksdagens pröfning framlagt det viktiga spörsmål, huruvida ej desse, i stället att inspärras i de allmänna fängelserna, borde insättas i särskilda förbättringsanstalter för att derstädes till laglydiga medborgare upptuktas; och har motionären, med afseende å den brist på dylika anstalter som ännu förefinnes i vårt land, ansett att domen borde lyda å fängelse eller straffarbete, men det ådömda straffet, der så ske kunde, efter Fångvårds-styrelsens bestämmande öfvergå till insättande i förbättringsanstalt.

Mot detta förslag kan visserligen från teoretisk synpunkt anmärkas, att lagens värdighet synes fordra, att, så snart en förbrytare, gammal eller ung, blifvit till visst straff dömd, detta ovilkorligen skall verkställas på det lagbestämde sättet. Men om man å andra sidan besinnar: att, efter nutidens uppfattning, i straffens ändamål ingår äfven den brottsliges förbättring; att denna, då fråga är om personer, hvilka hvarken fysiskt eller moraliskt äro utvecklade, svårigen kan befrämjas under vistelsen inom fängelsemurarne; att deremot vistandet inom en anstalt af den beskaffenhet motionären ifrågasatt desto heldre kan antagas verka välgörande i moraliskt hänseende, som tiden för detsamma kan utsträckas, så långt behovet kräfver och vida utöfver den, som måste bestämmas, derest straffet skulle fullbordas i statens fängelse; samt att den svårighet att vinna en aktad ställning i samhället, hvilken vanligen möter den frigifne straff-fången, skulle besparas den unge förbrytaren, om han i stället

utgick

utgick från en förbättringsanstalt; så synes det Utskottet, att ofvanberörda theoretiska betänklighet desto heldre måste vika, som det för närvarande, eller intill dess ett tillräckligt antal förbättringsanstalter inom vårt land uppstått, icke låter sig göra att åt domaren uppdraga, att, i stället att döma till fängelse och straffarbete, omedelbarligen förordna om den brottsliges insättande i dylik anstalt.

Ehuru Utskottet alltså delar motionärens åsigt om ändamålsenligheten af den ifrågasatta lagförändringen äfvensom hans uppfattning derom, att lagstiftaren bör ju för dess heldre bereda de föreslagna förbättringsanstalerna tillfälle att verka, hvilket torde vara verksammaste medlet att få dem anlagda, har det dock synts Utskottet lämpligast att initiativet i denna fråga tages af Kongl. Maj:t, på hvars förfogande organisationen af anstalerna, ehvad de blifva allmänna eller enskilda, i allt fall lärer ankomma, samt att Riksdagen nu inskränker sig till aflåtande af en underdånig skrifvelse; och föreslår derföre Utskottet,

5:o) att Riksdagen måtte genom underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej strafflagen och författningarne angående verkställighet af straffarbete och fängelse böra undergå förändring i den syftning, att förbrytare under aderton år må kunna, i stället att, för undergående af ådömdt straff, hållas i de vanliga straffanstalterna, insättas i särskilda af staten eller med Konungens tillstånd af enskilde inrättade förbättringsanstalter, der en för deras sedliga upptuktelse och fysiska utveckling mera ändamålsenlig behandling kan dem egnas; äfvensom att Kongl. Maj:t behagade till nästa Riksdag framlägga de förslag i ämnet, som påkalla Riksdagens medverkan eller godkännande.

Slutligen har Herr Carlén fäst uppmärksamhet å angelägenheten attäfven i vårt land införa det s. k. progressiva fängelsesystemet; och har han i sådant syfte föreslagit, dels att en hvar till straffarbete dömd brottsling skulle börja straffet i cell, dels att den, som öfver ett år hållits i cell men ej är dömd till mer än två års straffarbete, skulle de två sista månaderna förflyttas till gemensamhetsfängelse, dels ock om utfärdande af en författning, så lydande:

"Härmed förordnas att den, som är dömd till straffarbete på tre år eller längre tid, må, om han i fängelset väl sig uppfört, aftjena sista sjettedelen af straffet, högst ett år, i allmän eller under allmän uppsigt stående tvångsarbetsanstalt; och varde der med honom förfaret, såsom Konungen för-

ordnar. Rymmer han från anstalten, eller uppför han sig eljest så, att dess styrelse ej kan honom behålla; då skall han åter insättas i fängelset och der fullgöra straffarbetet, utan afdrag för den tid han i tvångsarbetsanstalten vistats.”

Utskottet, som redan yttrat sig öfver första punkten af Herr Carléns förslag, anser de yrkanden, som i andra och tredje punkterna blifvit framställda, synnerligen behjertansvärda. Det lärer nemligen ej kunna förnekas, att, såsom motionären yttrat, staten gör sig skyldig till ovarsamhet, ej mindre då den tillåter den, hvars kroppskrafter blifvit nedsatta och hvars sinnesspänstighet blifvit förslappad genom en längre vistelse i cell, att omedelbart från densamma utträda i världshvimlet bland dess för honom främmande vordna bestyr, än äfven då den plötsligt lösgifver ur ett flerårigt gemensamhetsfängelses tvång den gröfste missdådare, innan han varit i tillfälle att vinna och öfva den själfbeherskning, hvarförutan äfven de bästa föresatser oftast duka under i kampen mot frihetens frestelser. Fördelarne af det progressiva fängelsesystemets tillämpning hafva dessutom allestädes, hvarest sådan tillämpning hitintills egt rum, visat sig så uppenbart, att någon tvekan ej bör uppstå, att ju äfven vi böra ju förr desto heldre tillegna oss detsamma. Och ehuru ännu icke sådana tvångsarbetsanstalter, hvilkas tillvaro för systemets utförande förutsättas, hos oss finnas, lärer hinder deraf dess mindre möta mot vidtagandet af en lagförändring i den af motionären föreslagna riktning, som det verksamaste medlet att befordra anstaltarnas uppkomst torde vara att gifva dem utrymme för sin gagnande verksamhet.

Emellertid och på samma grunder, som föranledt Utskottet att till Kongl. Maj:t öfverlemnade initiativet i fråga om förbättringsanstalterna för yngre förbrytare, anser Utskottet, att Riksdagen för det närvarande bör inskränka sig till aflåtande af underdånig skrifvelse; och får alltså Utskottet, som lika med motionären antager, att någon fullständigare utveckling af grunderna för det progressiva fängelsesystemet dess mindre erfordras, som Riksdagens Justitie-ombudsman redan framlagt en sådan i sin embetsberättelse, hemställa,

6:o) att Riksdagen i den underdåniga skrifvelse, hvarom under punkt 5 handlas, jemväl anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej Strafflagen och författningarne angående verkställighet af straffarbete böra undergå förändring i den syftning, att, i enlighet med grunderna för det så kallade progressiva fängelsesystemet, till straffarbete dömda förbrytare må tillåtas att, om de ej genom sitt uppförande inom fängelset gjort sig deraf oförtjenta, under sista delen af strafftiden åtnjuta ett större mått af frihet, så att den, som varit längre tid i enrum innesluten, ej nödgas omedelbart derur utträda i det fria,

och att gemensamhetsfången, innan han lösgifves, förflyttas i någon anstalt, inrättad af staten, eller med Konungens tillstånd af enskilde, af den beskaffenhet, att fången, på samma gång han hålles till tvångsarbete, dock tillerkännes större sjelfbestämmningsrätt än med den vanliga fängelsedisciplinen öfverensstämmer; samt att Kongl. Maj:t behagade till nästa Riksdag framlägga de förslag i ämnet, som påkalla Riksdagens medverkan eller godkännande.

Stockholm den 7 Maj 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservat ioner:

af Herr von Gegerfelt: "Ehuru jag, beträffande den i 2:dra punkten gjorda hemställan, med Utskottet instämmer deruti, att "ungdomsförvillelser böra med skonsamhet behandlas" och följaktligen icke har något att erinra deremot, att dödsstraff eller straffarbete på lifstid må kunna för den som ej fyllt 18 år nedsättas ända till sådant arbete i två år, anser jag dock betänkligt att till mindre än tio år bestämma den längsta tid, hvarunder förbrytare af nämnda ålder må kunna dömas. Fall kunna nemligen inträffa då en sådan förbrytare är så mogen till förstånd och vilja och hans brott af så grof beskaffenhet, att rättvisan icke kan anses genom ringare straff tillfredsställd, helst om hans obetydligt äldre medbrotsling skulle blifva till dödsstraff eller straffarbete på lifstid dömd. Mig synes därför 5 kap. 2 § Strafflagen böra erhålla följande lydelse:

Begår den — — från och med två till och med tio år — —.

Att låta den, som emellan 15 och 18 års ålder dömes för vanfrejdande brott, det oaktadt förblifva i fullt åtnjutande af medborgerligt förtroende utan annan inskränkning än att han icke må under sjelfva strafftiden vittnesmål aflägga, synes mig vara att hysa väl mycken förtröstan till lättheten att leda

unga förbrytares "jemförelsevis böjligare sinnen in på det godas väg": Egenomligt skulle väl synas att låta honom omedelbarligen efter det han t. ex. för mened undergått en bestraffning, för hvilken ingen minimigräns vore i lag bestämd, aflägga vitnesmål hvaraf andras väl eller ve kan vara beroende. Utan att förbise anmärkta svårigheten för den till vanfrejd dömd att erhålla arbetsförtjenst, anser jag arbetsgifvare hafva rättmätiga anspråk att lagstiftaren ej afsigtligen förleder honom att åt personer, som nyss begått vanfrejdande brott, gifva förtroenden, som otvifvelaktigt i talrika fall komme att svikas. Genom Utskottets hemställan att förlust af medborgerligt förtroende kan ådömas på så kort tid som ett år, synes mig vara gjordt hvad som göras kan och bör i förevarande hänseende. Jag anser för den skull 5 kap. 3 § böra erhålla följande lydelse:

Dömes den som ej fyllt 15 år till straff för brott — — påföljd dömas. Brott som någon begått innan han fyllt 18 år skall ej honom — —.

Ej blott från "teoretisk synpunkt" utan äfven i rättvisans praktiska intresse anser jag betänkligt att såsom Utskottets hemställan i 5:te punkten föranleder, lemna Fångvårds-styrelsen den godtyckliga makt, att i stället för att låta verkställa en genom domstols laga kräftvunna beslut ådömd bestraffning, låta insätta den dömd i särskild anstalt "så långt behovet kräfver och vida utöfver den tid som måste bestämmas, derest straffet skulle fullbordas i statens fängelse." Derest en sådan anstalt skulle anses för en straffinrättning, kränktes härigenom den dömdes rätt att efter undergående af ådömda straffet vara från vidare påföljd af brottet fri. Vore den åter en uppfostringsanstalt, så skulle upptagandet i densamma helt och hållet sakna egenskap af straff. Staten har redan beträdd den i förevarande hänseende enda rikliga vägen att inrätta för unga förbrytare särskilda fängelser, hvori de kunna undergå en behandling, som med bibehållande af sin egenskap af straff befordrar deras moraliska förbättring; och enligt Utskottets hemställan i 4:de punkten komme att åt vederbörande beredas erforderlig frihet härutinnan.

På dessa skäl har jag icke kunnat med min röst bidraga till den i 5:te punkten föreslagna skrifvelsen.

I afseende på 6:te punkten biträder jag Utskottets hemställan, men anser Utskottet hafva i motiven för densamma yttrat sig väl kategoriskt om fördelarne af det så kallade progressiva fängelsesystemet. För min enskilda del måste jag erkänna, att jag saknar tillförlitlig kännedom, huruvida fördelarne af detta system "allestädes hvarest sådan tillämpning hitintills egt rum visat sig så uppenbart, att någon tvekan ej bör uppstå, att ju äfven vi böra ju förr desto hellre tillegna oss detsamma"; åtminstone synes mig uttalandet häraf hvarken lämpligt eller behöfligt, då en utredning af frågan hos Kongl. Maj:t begäres."

af Herr Friherre *Nordenfalk*, som i afseende å den i Utlåtandets 2:a punkt gjorda hemställan instämt med Herr von Gegerfelt;

af Herr *Caspersson*: "Då Strafflagen i 5 kap. 1 och 2 §§ förklarar brott vara strafflöst, då det begås af barn, som ej fyllt 15 år, ligger, på sätt lätt inses vid en jemförelse med 6 §, skälet deruti, att barnet icke vid så tidig ålder ännu har sitt förstånd så utveckladt, att det med säkerhet kan skilja mellan godt och ondt och bedöma följderna af sitt handlingssätt, och jag tror att lagen stödjer sig på gammal erfarenhet, då den antager 15 år såsom den tid, vid hvilken förståndet vunnit den mognad, att en person bör fullt ansvara för sina handlingar samt att efter denna ålder brottsligheten i allmänhet icke kan anses upphäfd eller minskad på grund af bristande förståndsutveckling. På dessa skäl och då straffet alltid bör mätas efter brottsligheten, finner jag det stridande mot allmänna rättsgrunder att nedsätta ett i lag stadgadt straff, endast på grund af den redan till förståndet fullt utvecklade brottslingens ålder, och utsträcker detta ända till dess den brottslige uppnått 18 år, kan en verklig fara för rättstillståndets upprätthållande derigenom uppstå. Detta gäller i ännu högre grad om den unge förbrytaren får utan skärpning i straffet tid efter annan begå itererade förbrytelser; ty om samma person flera gånger begår enahanda brott, visar detta en högre grad af ondska och bör följaktligen också föranleda strängare påföljd, dervid det ej bör lända den förhärdade brottslingen till fördel eller minska hans straffbarhet, att han redan vid unga år beträdd brottets bana.

Den särskilda påföljd af förlust utaf medborgerligt förtroende, som åtföljer straffet för vissa brott, är af den beskaffenhet, att det ej bör ådömas under en så kort tid, som ett år. Vida lämpligare vore då att helt och hållet eftergifva det i vissa fall, t. ex. då en ung brottsling undergått bestraffning i sådan förbättringsanstalt, som åsyftas i den föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t, och under fängelsetiden genom godt uppförande lemnat grundad förhoppning om fortfarande förbättring.

Af de skäl sålunda blifvit anförda, kan jag ej tillstyrka bifall till de af Lag-Utskottet i förenämnda fall föreslagna lagförändringar;" samt

af Herr *Holmberg*, som instämt med Herr von Gegerfelt.

Herr *von Sydow* har begärt få antecknadt, att han i ärendets behandling inom Utskottet icke deltagit.